

OOSTELIJKE SUBSPECIES VAN DE BLONDE TAPUIT *OENANTHE HISPANICA MELANOLEUCA* IN MONSTER

Eastern Black-Eared Wheatear *Oenanthe hispanica melanoleuca* in The Netherlands

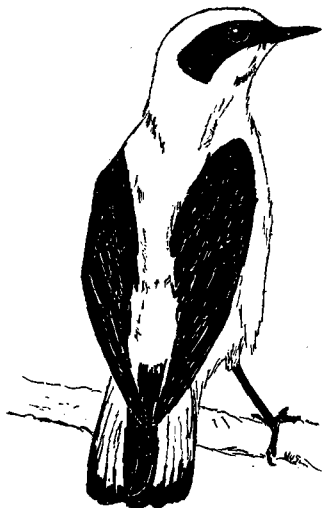
NORMAN D. VAN SWELM

WAARNEMING

Op een in de Westlandse waterleidingduinen, gemeente Monster, gelegen duinweide ontdekte de auteur op 3 mei 1972 om ongeveer 17.45 een opvallend getekende tapuit. De duinweide, die begrensd wordt door een eikehakhoutsingel, is voornamelijk met Schapegras en hier en daar een struik begroeid.

In eerste instantie (afstand ± 100 m) maakte de vogel — gezeten in het topje van een struik — een klauwierachtige indruk, mede door de contrastrijke tekening; hij liet zich tot op 15 m benaderen. Op deze afstand kon worden vastgesteld dat het hier een ad. ♂ Blonde Tapuit *Oenanthe hispanica* betrof. In het uur dat volgde, werden de volgende aantekeningen gemaakt: snavel zwart, evenals de basis van de voorhoofdbevedering, de teugel, de wangen en de oorstreek. De keel, de bovenzijde van de kop, de rug, de stuit en de staart waren wit met uitzondering van de zwarte middelste staartpennen en een smal, zwart bandje aan het staarteinde. De poten en vleugels alsmede de schouderveren waren diep zwart. Onderdelen wit. Borst geelwit (moeilijk waarneembaar). Geluid: een eenmalig, rauw "srèk".

Fig. 1.
Blonde Tapuit *Oenanthe h. Melanoleuca* ad. ♂.
Westlandse waterleidingduinen, Monster, Zuid-Holland. Mei 1972.
Tekening, N. D. van Swelm.
Black-Eared Wheatear Oenanthe h. melanoleuca ad. ♂ Westland Dunes, Monster, Zuid-Holland. May 1972.
Drawing, N. D. van Swelm.

Gedrag: de jacht vond plaats vanaf een hoge zitplaats in een struik. Insecten werden meestal op de grond, maar af en toe ook in de lucht gevangen. Uiterst merkwaardig was de wijze, waarop de vogel kon verdwijnen in het

eikehakhout, en dan onvindbaar bleek. Na enige tijd was hij dan weer — onverwacht — aanwezig.

De vogel leek groter dan de aanwezige Tapuiten *Oenanthe oenanthe*, hetgeen waarschijnlijk te wijten was aan de markante tekening.

Op 5 mei was de vogel nog steeds aanwezig en D. J. G. Brand kon ook het dier langdurig observeren, terwijl Drs. J. van der Straaten de waarneming eveneens kon bevestigen. Pogingen de vogel te vangen mislukten.

DISCUSSIE

Naar aanleiding van hetgeen verschillende auteurs zeggen over het onderscheid tussen *O.h. hispanica* en *O.h. melanoleuca*, concludeerde ik dat hier sprake was van een vermoedelijk overjarig ♂, behorende tot de oostelijke subspecies. Het wit van de bovenkop en de rug en de zwarte basis van de voorhoofdbevedering waren hierbij doorslaggevend. Hollom (1962) zegt o.a.: "Eastern males usually become whiter in spring and summer than those of the western race . . .," en "... blackeared examples (van de oostelijke sub-spec.) have more black on the forehead", terwijl Svensson (1970) vermeldt: "Typical ♂ crown and mantle white . . .," en "Black on head extends . . . on forehead over base of bill, but this may be missing [often missing in 1y—2y spring]".

Het broedgebied van deze ondersoort strekt zich uit van het zuidelijk deel van Italië, oostwaarts tot de westelijke helft van Perzië (Hollom, 1962). Het overwinteringsgebied ligt in Afrika, voornamelijk tussen 17° en 14°N (Moreau, 1972). De trek loopt door het oostelijk Middellandszeegebied.

Het weer, voorafgaande aan de waarneming, komt overeen met het weertype, dat Van Dijk c.s. (1971) beschrijven bij hun waarneming van een exemplaar van *O.h. hispanica*. April 1972 was evenals april 1970, koud en schraal met een weersomslag op 30 april. Daarna volgde een periode van mooi, zonnig weer met overwegend Z.O. winden.

Ten tijde van de waarneming waren in het duingebied grote aantallen Braamsluipers *Sylvia curruca* aanwezig. Dit bevestigt dat gedurende de eerste meidagen een sterke trek vanuit Z.O. Europa plaats had gevonden. Het is aannemelijk, dat de waargenomen Blonde Tapuit in de plotseling losgebarsten trekstroom is opgenomen en daardoor het uiteindelijke doel voorbij geschoten is.

Het is de eerste maal dat *O.h. melanoleuca* in Nederland herkend is. In Groot-Brittannië is de subspecies tenminste vijfmaal en in West Duitsland tweemaal genomen.

C.N.A.: bevestigde waarneming.

SUMMARY

On 3rd and 5th May 1972 an adult male of the eastern race of the Black-eared Wheatear *Oenanthe h. melanoleuca* has been observed in the Westland Dunes, south of The Hague, in the province of Zuid-Holland. This is the first authenticated record of this subspecies in The Netherlands.

LITERATUUR

- Dijk, J. van en J. C. van Dijk-Boomgaardt. 1971. Blonde Tapuit *Oenanthe hispanica* op Terschelling. *Limosa* 44: 193—194.
- Heinzel, Hermann (c.s.). 1972. The Birds of Britain and Europe with North Africa and the Middle East.
- Hollom, P. A. D. 1962. The Popular Handbook of British Birds.
- Makatsch, Wolfgang. 1969. Wir Bestimmen die Vögel Europas. Basel. Wien.
- Moreau, R. E. 1972. The Palaearctic-African Bird Migration Systems. London and New York.
- Niethammer, G. (c.s.). 1964. Die Vögel Deutschlands. Frankfurt am Main.
- Snow, D. W. ed. 1971. The status of birds in Britain and Ireland. The British Ornithologists' Union. Oxford, London and Edinburgh.
- Svensson, Lars. 1970. Identification Guide to European Passerines. Stockholm.
- Adres: Woudenbergstraat 125, Den Haag, Publikatie Vogelpopulatie-Onderzoek Ockenrode, Den Haag.

DE WAAIERSTAARTRIETZANGER *CISTICOLA JUNCIDIS*
(RAFINESQUE) EEN NIEUW SOORT VOOR NEDERLAND

Fan-tailed Warbler *Cisticola juncidis* new to the Dutch list

A confirmed sight record of the Fan-tailed Warbler

K. HERMSEN

Tijdens ringwerkzaamheden op de Makkumer Noordwaard op 26, 29 augustus en 7 september 1972 werd door mij samen met de heren R. van Dekken, F. Smit, Th. H. J. van Malsen een vogel waargenomen, die wij aanvankelijk niet konden thuisbrengen.

Het betrof een klein vogeltje, ongeveer ter grootte van een Kleine Karekiet, die onze aandacht trok door een ons onbekend geluid. Het geluid klonk als een luid zwiepend "tsiep", enkele malen herhaald. De vogel had een zeer beweeglijke, golvende vlucht, waarbij opviel dat het bovengenoemde geluid aan het eind van een serie snel uitgevoerde vleugelslagen te horen was. Hij was steeds één tot enkele minuten te horen ofwel te zien, waarna hij weer in de dichte rietvegetatie inviel en aan het oog onttrokken werd. De vlucht had een opvallend levendig karakter. De buik en borst leken licht van kleur en de staart vrij kort en afgerond.

Slechts eenmaal kregen wij, zij het onder slechte belichting (half tegenlicht), de gelegenheid de vogel wat nader te bestuderen, doordat hij op een dode tak